

แบบรายงานการสร้างนวัตกรรม/วิธีการปฏิบัติที่ดี (Innovation/Best practice

“โครงการ Innovation For Thai Education (IFTE

นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย

1. ชื่อนวัตกรรม

รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัย
ในโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม (3 DO MODEL

2. ชื่อผู้สร้าง

นางขวัญจิรา จำปา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยะฐานะชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม 31 หมู่ที่ 20 ตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
โทร 0-5379-5409.มือถือ 081-1656862 E-mail address khuan277@gmail.com

3. แนวทางการคิดค้นนวัตกรรม

- แสวงหานวัตกรรม/แบบอย่างที่ดีจากแหล่งต่าง ๆ ที่เคยมีผู้สร้างหรือทำไว้แล้ว แล้วนำมา
ปรับปรุงหรือพัฒนาใหม่
- การสร้างนวัตกรรมใหม่

4. ประเภทของนวัตกรรม

- ด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา

5. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนด
หลักการจัดการเรียนรู้ไว้ในมาตรา 8 ว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิต 2) ให้สังคมมี
ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นอย่างต่อเนื่องนอกจากนี้ แผนการ
ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดนโยบายเพื่อดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนตาม
ธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ดังนี้ 1) ผู้เรียนเป็นคนเก่งที่พัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ เป็นคนดี และมีความสุข
2) ครูทุกคนมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด 3) ผู้บริหารสถานศึกษา
และครูทุกคนได้รับอนุญาตประกอบวิชาชีพ 4) สถานศึกษาทุกแห่งมีการประกันคุณภาพการศึกษา (สำนัก
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2546 : 19) เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามที่กล่าวมา กระทรวงศึกษาธิการ
จึงได้กำหนดนโยบายเพื่อปฏิรูปการศึกษาโดยให้โรงเรียนในสังกัด ดำเนินการเร่งขยายและกระจายโอกาสทางการศึกษา
ให้ทั่วถึง และพัฒนามาตรฐานการศึกษาของนักเรียนให้ใกล้เคียงกัน สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้
วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน รวมทั้งพัฒนา
หลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยให้ชุมชน ท้องถิ่น เอกชนหน่วยงานมีส่วนร่วมจัดทำและ
ประสานเครือข่ายการเรียนรู้ ทั้งนี้ได้มีมาตรการเร่งพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยให้เข้ารับการอบรม

ศึกษาดูงานและศึกษาต่อเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน รวมทั้งให้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์การสรรหาบุคคล การให้ได้ว่าผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมยิ่งขึ้น และกระจายอำนาจไปสู่จังหวัดและโรงเรียนเพื่อเร่งดำเนินการปฏิรูป สถานศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน. 2558 : 1

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงาม ทั้งทางด้านสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม ความดีงามในจิตใจ มีความสามารถที่จะทำงาน และคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้องสามารถเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ตลอดจนใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ มีสุขภาพร่างกายและจิตใจสมบูรณ์แข็งแรงประกอบอาชีพได้ มีวิถีชีวิตกลมกลืนธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสามารถปรับตัวได้ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สุวิมล ติรภานนท์. 2550 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอด ชีวิตและทำสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่าง สมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐาน ที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่าการศึกษาคือกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคมเป็นปัจจัยสำคัญใน การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนสามารถพึ่งตนเองได้และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ 2552 : 1)

เด็กและเยาวชนเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาสังคมไทย หรือมีผู้กล่าวเสมอว่า “เด็กและเยาวชนคือ อนาคตของชาติ” (สุวรรณา แสงสุริยฉาย. 2556 : 3 ดังนั้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มี คุณค่า ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 จะต้องอาศัยการบริหารจัดการให้ครูและ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ให้สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การทำให้นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้อยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข ด้วยกระบวนการบริหารจัดการและ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพภายใต้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น ปลอดภัย เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน ทั้งความเจริญงอกงามทางด้านร่างกาย จิตใจ และ สติปัญญา (ธีรศักดิ์ อุ๋นอารมณเลิศ. 2553 : 4 แต่ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยได้รับผลกระทบจาก การเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการไหลบ่าทางวัฒนธรรม ทำให้พฤติกรรม ความคิด และทัศนคติของเด็กเปลี่ยนแปลงไป ทั้งในส่วนที่เป็นประโยชน์และเป็นโทษกับตัวเด็กเองซึ่งนับวันจะทวีความ ซับซ้อนมีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของเด็กและ เยาวชนของชาติ ทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้กลายเป็นเด็กกลุ่มเสี่ยงต่อความล้มเหลวในการศึกษา กรมสุขภาพจิต และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความหมายนักเรียนกลุ่มเสี่ยง โดยสรุปหมายถึง นักเรียนที่มี แนวโน้มเสี่ยงต่อการเกิดปัญหามากกว่าบุคคลทั่วไป ถ้าไม่ได้รับการสร้างภูมิคุ้มกันจะทำให้เกิดปัญหาได้ และ หากปล่อยให้มีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนก็จะพบสภาพปัญหา ดังที่กรมสุขภาพจิต (2557 : 13-15 กล่าวถึงคือ ด้านการเรียน นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ไม่สนใจการเรียน หนีเรียน มาโรงเรียนสายประจำ เรียน ไม่ทันเพื่อน และด้านพฤติกรรม นักเรียนจะมีพฤติกรรมการแต่งกายผิดระเบียบ ท่าทางกระด้าง ก้าวร้าว ไม่มี

สัมมาคารวะ เบื่อหน่าย ปรับตัวเข้ากับครูและเพื่อนไม่ได้ ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวหรือเพื่อนไม่ดี มีเพื่อนน้อย มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ติดสารเสพติด มั่วสุมแหล่งอบายมุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความกังวลใจเกี่ยวกับข้อมูลสถิติจำนวนนักเรียนที่ประสบความล้มเหลวในการศึกษา ซึ่งในแต่ละปีมีสถิตินักเรียนเป็นจำนวนมากที่ประสบความล้มเหลวในการศึกษา (สันติสุข สันติศาสนสุข. 2552 : 87 ศึกษา พบว่า นักเรียนที่ประสบความล้มเหลวในการศึกษา ส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาครอบครัว ปัญหาความยากจน มีภาระต้องดูแลช่วยเหลือคนในครอบครัว ปรับตัวเข้ากับสังคมในโรงเรียนไม่ได้ ไม่ชอบวิธีการสอนของครู ขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครอง และปัญหาอื่น ๆ ทั้งที่เกิดจากผู้ปกครองที่ไม่มีความพร้อม โรงเรียนที่ไม่ได้ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดตัวนักเรียนเองที่ขาดแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ และหากปล่อยให้เด็กนักเรียนแม้เพียงคนเดียวหลุดออกจากระบบการศึกษานั้นหมายถึง ความสูญเสียอย่างประเมินค่าไม่ได้ทั้งในแง่เศรษฐกิจ โอกาสในการพัฒนาสังคมและความรู้สึกของพ่อแม่ผู้ปกครองที่หวังจะให้โรงเรียนสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่เด็กและเยาวชน หากโรงเรียนไม่คิดที่จะดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยังปล่อยให้หลุดออกจากระบบการศึกษา แล้วไปสร้างปัญหาให้สังคมอย่างที่ใคร ๆ ก็คาดไม่ถึง โรงเรียนจะเป็นสถาบันทางสังคมที่อยู่เป็นที่พึ่งของสังคมได้อย่างไร ตามด้วยนโยบายจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จุดเน้นที่ 1 เร่งแก้ปัญหากลุ่มผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดย เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา พื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss Recovery) ให้กับผู้เรียนทุกระดับ รวมทั้งลดความเครียดและสุขภาพจิตของผู้เรียน จุดเน้นที่ 2 เสริมสร้างระบบและกลไกในการดูแล ความปลอดภัยนักเรียน ด้วยระบบมาตรฐานความปลอดภัยกระทรวงศึกษาธิการ (MOE Safety Platform) จุดเน้นที่ 3 ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3 - 6 ปี และผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้าถึงโอกาสทางการศึกษา และป้องกันการหลุดออกจากระบบ รวมทั้งช่วยเหลือเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน และเด็กพิการ ที่ค้นพบจากการปิดกั้นบ้านเด็กพิการ ให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา จุดเน้นที่ 4 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะ และการจัดทำกรอบหลักสูตร รวมทั้งจัดกระบวนการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ให้เหมาะสมตามวัยของผู้เรียน ล้วนเกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกจุดเน้น (<https://www.kroobannok.com/89652>

ด้วยสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้นที่เกิดขึ้นกับนักเรียน จะส่งผลให้นักเรียนมีโอกาสหรือมีแนวโน้มที่จะเกิดความเสี่ยงในด้านการเรียน และด้านพฤติกรรม ซึ่งมีโอกาสที่จะประสบความล้มเหลวในการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักในการบริหารจัดการให้นักเรียนที่อยู่ในระบบของโรงเรียน บรรลุเจตนารมณ์ของวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เพื่อให้เด็กนักเรียนที่ขาดโอกาสได้พัฒนาทุกด้าน ทั้งร่างกายและจิตใจที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศไทยในอนาคตเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาพัฒนา รูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดทฤษฎีของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้ได้รูปแบบที่พัฒนาแล้วไปใช้ให้เกิดคุณค่าอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ตอบสนอง นโยบายกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการให้โรงเรียนในสังกัดเอาใจใส่ ดูแลนักเรียนอย่างเป็นระบบมีกระบวนการทำงานที่มีคุณภาพและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ให้ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนเติบโตอย่างมีคุณภาพ มีศักยภาพ เป็นทรัพยากรที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุข โดยบุคลากรในโรงเรียนทั้ง

ผู้บริหาร ครูทุกคน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน ร่วมมือร่วมใจในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552:1)

การพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งความประพฤตินักเรียนที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ ปัญหา นักเรียนทะเลาะวิวาท ปัญหา นักเรียนหนีเรียน ขาดเรียน ไม่เข้าชั้นเรียน ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าว พูดจาไม่สุภาพ ขาดวินัย แต่งกายไม่เหมาะสม ติดเพื่อน ติดเกม ปัญหาการอ่านหนังสือไม่ออกเขียนหนังสือไม่ได้ จนกระทั่งอยู่ในระดับที่มีความเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด มั่วสูมอบายมุข ปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยรวดเร็วได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะเด็กนักเรียนเป็นเด็กวัยรุ่น หรือเป็นเยาวชนของสังคม สอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต (2552 : 2, 4-5, 9) ได้กล่าวถึงปัญหาเยาวชน ได้แก่ ปัญหาสุขภาพ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศการ ตั้งครรภ์ ในวัยรุ่น ตลอดจนพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ เช่น ภาวะสมาธิสั้น การติดเกม และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ที่ส่งผลต่อ ปัญหาสังคมที่รุนแรงเพิ่มขึ้น ดังมีผู้วิจัยเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ทำการวิจัยไว้หลากหลาย เช่น ประเสริฐ สอนจันทร์ (2553 : 44) พบว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านเรียงจาก ค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้าน การ ส่งเสริมนักเรียนและด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ นอกจากนี้ กรชนก เลิศรุ่งเรืองชัย (2553 : 34) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนหนองหญ้าไซวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนหนอง หญ้าไซวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และ รายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับปัญหาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล ด้านการคัดกรอง นักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการป้องกันและ แก้ไขปัญหานักเรียน

โรงเรียนวัดพระเกิดคงคารามเป็นโรงเรียนขนาดกลาง เปิดสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับ ประถมศึกษา มีนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 14 บ้านพระเกิด หมู่ที่ 21 บ้านเวียงจอมจ้อ และหมู่ที่ 20 บ้านตั้งข้าว และอีกส่วนหนึ่งมีนักเรียนในพื้นที่ตำบลใกล้เคียงและอำเภอใกล้เคียง เข้ามา ศึกษาเล่าเรียนร่วมด้วย โรงเรียนวัดพระเกิดคงคารามเป็นโรงเรียนที่ชุมชนและผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นและ คาดหวังสูงในคุณภาพของผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งด้านคุณภาพการเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์และด้านทักษะชีวิต ซึ่งปีการศึกษา 2564 มีการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกด้าน ภายใต้บริบทของสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง และปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นในสังคม รวมถึง จำนวนครูที่มีจำกัด อาคาร สถานที่ สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้นทุกปีการศึกษา และโดยเฉพาะการ ดำเนินงานตามกระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา ที่ยังใช้เทคนิควิธีการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในรูปแบบเดิม ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับตัวผู้เรียนรายบุคคล และของสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง และปัจจัย เสี่ยงที่เกิดขึ้นในสังคม ที่นักเรียนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและไม่สามารถเลือกรับข่าวสารที่เป็นความ จริง ถูกต้องได้ จากผลการรายงานการปฏิบัติงานประจำปี(SAR)ประจำปีการศึกษา 2564 ผลการประเมินตนเอง ของสถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 2 ระดับ มีผลการประเมินตนเองตาม มาตรฐานอยู่ในระดับคุณภาพยอดเยี่ยมทั้ง 3 มาตรฐาน และมีผลการทดสอบความ สามารถพื้นฐานของผู้เรียน ระดับชาติ (NT) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 มีความสามารถด้านภาษาไทย(57.42 ด้าน

คณิตศาสตร์ (56.61) ได้คะแนนเฉลี่ย 2 ด้าน ร้อยละ 57.02 สูงกว่าระดับ ระดับประเทศ (52.80 รวมถึงผล การประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การอ่านออกเสียง ได้ร้อยละ 77.42 การอ่านรู้เรื่อง ได้ร้อยละ 67.42 คะแนนเฉลี่ย 2 สมรรถนะ ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 72.42 สูงกว่าระดับประเทศ (71.38 และผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 ได้ คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับ สังกัด สพฐ. และสูงกว่าระดับประเทศ ดังนี้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้คะแนนเฉลี่ย 60.59 (ระดับ สพฐ. 49.54 และระดับประเทศ 50.38 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ย 41.77.47 (ระดับ สพฐ. 38.48 และ ระดับประเทศ 29.99 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ย 43.28(ระดับ สพฐ. 33.68 และ ระดับประเทศ 34.31 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ได้คะแนนเฉลี่ย 46.01 (ระดับ สพฐ. 35.46 และ ระดับประเทศ 39.22 โรงเรียนได้รับการประกันคุณภาพภายนอก(พ.ศ. 2564-2568สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน ณ วันที่ 21/02/2565 ถึงแม้ว่าผลการดำเนินงานในทุกด้านจะ อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่หากมองถึงกระบวนการที่เป็นตัวส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนมีคุณภาพอย่างแท้จริง คือ รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยในโรงเรียน ทางโรงเรียนยังคงต้อง พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้มีคุณภาพในทุก ๆ ด้านตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป และเพื่อตอบสนอง ความต้องการและตรงตามศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคล ความคาดหวังของผู้ปกครอง รวมถึงเหมาะสมกับสภาพ บริบทของโรงเรียน ชุมชนและสอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นในสังคม ต่อไป

จากสภาพปัจจุบันดังกล่าว ข้าพเจ้าในฐานะผู้อำนวยการสถานศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญในการดูแล ช่วยเหลือผู้เรียนในทุกมิติ ข้าพเจ้าจึงได้ศึกษาและนำความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนการแสวงหาความรู้จากแนวคิด ทฤษฎี การศึกษาการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนนโยบายทางการศึกษา นำมาสร้างนวัตกรรม ด้านการศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยในโรงเรียนวัดพระเกิดคง คารามเพื่อนำมาใช้เป็นหลักการและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยในโรงเรียน ให้เข้มแข็งให้มีความเหมาะสมภายใต้สภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปและปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นในสังคม มีการนำ นวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นตัวเชื่อมต่อประสาน อันจะทำให้โรงเรียนมีรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็งเป็นระบบ ชัดเจน เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการ ช่วยเหลือดูแลนักเรียนรายบุคคลทุกคนและดูแลความปลอดภัยในโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม ส่งผลให้นักเรียนมี ความสุข ที่จะเรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โรงเรียนมีความปลอดภัยในทุกด้านทั้ง ด้านสภาพบริบท ด้านความปลอดภัยทางร่างกาย จิตใจและสังคม อันจะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นที่ยัง พึงพอใจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยิ่งขึ้น

6. วัตถุประสงค์

6.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยใน โรงเรียนให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นในสังคม

6.2 เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม ให้ความช่วยเหลือครูที่ปรึกษาในการดำเนินงานที่มีวิธีการขั้นตอน เป็นระบบชัดเจน เป็นการทำงานที่มีหลักฐาน สามารถตรวจสอบได้ ในการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ และมีคุณภาพ ปลอดภัย ตามความต้องการของสังคม

6.3 เพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีทักษะในการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย

7. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่ใช้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นักวิชาการได้ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 6) ได้ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และการแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นวิกฤติทั้งปวง

กระทรวงสาธารณสุข (2552 : 20) ได้ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน มีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคนมีส่วนร่วม มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีระบบที่มีมาตรฐาน สามารถดำเนินการเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 13) ให้ความหมายของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจนมีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการการกระทำที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริม พัฒนาให้ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีคุณภาพ ปลอดภัย จากสารเสพติดตามที่สังคมต้องการ เป็นการทำงานที่มีหลักฐาน สามารถตรวจสอบได้

ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นักวิชาการได้ให้ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 1 - 3) ได้กำหนดความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า เป็นการพัฒนานักเรียนให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรม และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม ให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดังนั้นความจำเป็นในการสร้างระบบภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง การมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจนจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยดำเนินการควบคู่ไปกับระบบการจัดการเรียนการสอน

กระทรวงสาธารณสุข (2552 : 20-24) ได้กำหนดความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากสภาพปัญหาต่างๆ จึงได้มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทางด้านการส่งเสริมในส่วนที่ดีของนักเรียน ด้านการป้องกันมิให้เกิดปัญหาหรือลุกลามมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กกลุ่มเสี่ยงและสามารถแก้ปัญหา นักเรียนเบื้องต้นได้ โดยให้มีการทำงานอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ ซึ่งแสดงถึงการทำงานที่มีคุณภาพ มี

มาตรฐาน ด้วยเหตุนี้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการปฏิรูป การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็นไปตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ที่มุ่งให้ทั้ง นักเรียน บุคลากร และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน รวมทั้งกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้ เป็นที่ยอมรับของชุมชน และสังคม

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นมีความสำคัญ จะต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และมีข้อมูลที่แท้จริงของนักเรียนทุกด้าน และนำข้อมูลด้านต่างๆ มาบูรณาการเพื่อการรู้จักและเข้าใจนักเรียนแต่ละบุคคลอย่างละเอียดรอบด้าน รวมทั้งเพื่อการจัดกลุ่มและคัดกรองนักเรียน อันจะนำไปสู่การวางแผนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสมต่อไป

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 17-22) ได้กำหนดไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ แต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าวมีความสำคัญมีวิธีการ และเครื่องมือแตกต่างกันไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 21) กำหนดความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการ แก้ปัญหานักเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด โดยพิจารณาข้อมูล พื้นฐานของนักเรียนดังนี้

1. ด้านความสามารถ แยกเป็น

1.1 ด้านการเรียนรู้ รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชา ผลการเรียนรู้ในแต่ละภาคเรียนและพฤติกรรมกรเรียนในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ไม่ตั้งใจ เรียน ขาดเรียน เป็นต้น

1.2 ด้านความสามารถอื่นๆ รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ คือ บทบาทหน้าที่พิเศษใน โรงเรียน ความสามารถพิเศษและการร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

2. ด้านสุขภาพ แยกเป็น

2.1 ด้านร่างกาย รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ คือ น้ำหนัก โรคประจำตัวความ บกพร่องทางร่างกาย เช่น การได้ยิน และการมองเห็น

2.2 ด้านจิตใจ พฤติกรรม รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ คือ อารมณ์ซึมเศร้า วิตกกังวล ความประพฤติ พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น บุคลิกภาพเก็บตัว ขี้อาย

3. ด้านครอบครัว แยกเป็น

3.1 ด้านเศรษฐกิจ รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ คือ รายได้ของบิดา มารดา ผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครองและค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับในการมาโรงเรียน

3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ คือ จำนวนพี่น้อง บุคคลในครอบครัว สถานภาพของบิดามารดา บุคคลที่รับผิดชอบนักเรียนความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยและความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัวหรือการใช้สารเสพติด การติดสุรา การพนัน เป็นต้น

4. ด้านอื่นๆ ที่ครูอาจารย์พบเพิ่มเติมซึ่งมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วิธีการหรือเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพและด้านครอบครัวที่สำคัญ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2558 : 3)

1. ระเบียบสะสม เป็นเครื่องมือในรูปแบบของการสื่อสารเพื่อการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูลและครูที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษา พิจารณาทำความเข้าใจนักเรียนเบื้องต้น หากข้อมูลไม่เพียงพอหรือมีข้อสังเกตบางประการ ก็ควรรหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีต่างๆ เช่น การสอบถามจากนักเรียนโดยตรง การสอบถามจากครูหรือเพื่อนของนักเรียน รวมทั้งการใช้เครื่องมือทดสอบต่างๆ หากครูที่ปรึกษาดำเนินการได้

รูปแบบและรายละเอียดในระเบียบสะสมของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละโรงเรียน แต่อย่างน้อยควรครอบคลุมข้อมูลทั้งด้านการเรียนด้านสุขภาพและด้านครอบครัว

ระเบียบสะสมเป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน จึงต้องเป็นความลับและเก็บไว้เป็นอย่างดี มิให้ผู้ไม่เกี่ยวข้องหรือเด็กอื่นๆ มารื้อค้นได้ หากเป็นไปได้ควรเก็บไว้กับครูที่ปรึกษาและมีผู้เก็บระเบียบสะสมให้เรียบร้อย

ระเบียบสะสมควรเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปีการศึกษา หรือ 6 ปี การศึกษา และส่งต่อระเบียบสะสมไปยังครูที่ปรึกษาคนใหม่ในปี การศึกษาต่อไป หรืออาจจัดครูที่ปรึกษาตามดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่องจนจบมัธยมในแต่ละตอน หรือจนจบ 6 ปีการศึกษาก็ได้

2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) (โรงเรียนอาจนำเครื่องมืออื่นมาใช้แทนก็ได้) เป็นเครื่องมือที่กรมสุขภาพจิตเป็นผู้จัดทำขึ้น พัฒนาจาก The Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) ประเทศเยอรมนี ซึ่งใช้กันแพร่หลายในประเทศแถบยุโรปเพราะมีความเที่ยงและความตรง จำนวนข้อไม่มากนัก คณะผู้จัดทำของกรมสุขภาพจิตโดย แพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล เป็นหัวหน้าคณะได้ทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยงและความตรงแบบประเมินและหาเกณฑ์มาตรฐาน (Norm) ของเด็กไทย แบบประเมินพฤติกรรมเด็กไม่ได้เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบแต่เป็นเครื่องมือสำหรับการคัดกรองนักเรียนด้านพฤติกรรมที่ปรับตัวที่มีผลเกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจ ซึ่งช่วยให้ครูที่ปรึกษามีแนวการพิจารณานักเรียนด้านสุขภาพจิตมากขึ้น ซึ่งแบบประเมินพฤติกรรมเด็กมี 3 ชุด ประกอบด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552 : 20)

2.1 ชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเด็ก

2.2 ชุดที่พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ประเมิน

2.3 ชุดที่เด็กประเมินตนเอง

3. วิธีการและเครื่องมืออื่นๆ ในกรณีที่ข้อมูลของนักเรียนจากระเบียบสะสมและแบบประเมินพฤติกรรมเด็กไม่พอเพียงหรือเกิดกรณีที่จำเป็นต้องมีข้อมูลเพิ่มเติมขึ้น ครูที่ปรึกษาก็อาจใช้วิธีการและเครื่องมือ

อื่นๆ เพิ่มเติม เช่น การสังเกตพฤติกรรมอื่นๆ ในห้องเรียนการสัมภาษณ์นักเรียน การศึกษาจากแฟ้มสะสมงาน การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพของนักเรียนซึ่งจัดทำโดยกรมอนามัย มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การสังเกต เป็นกลวิธีใช้ศึกษาเด็ก เพื่อจะช่วยให้ครูมีความเข้าใจในตัวนักเรียนได้มากที่สุด เพื่อที่ครูได้ให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสม แต่การสังเกตจะใช้ได้ผลก็ต่อเมื่อผู้สังเกตได้รับการฝึกฝนการสังเกตมาเป็นอย่างดีและได้มีการสังเกตอย่างเป็นระบบ คือ จะต้องสังเกตทั้งพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก แต่สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กในขณะนั้นสังเกตเด็กในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ในขณะสังเกตเด็กในสถานการณ์ต่างๆ กันและมีการสังเกตเด็กเป็นระยะเวลาานพอสมควร ผู้สังเกตที่ขาดคุณภาพอาจจะทำให้การสังเกตขาดความเชื่อถือได้และเกิดความผิดพลาดในการจดบันทึกรายงานผลการสังเกต แม้ว่าการสังเกตจะมีขอบเขตจำกัดบางประการ แต่ผู้สังเกตได้กระทำอย่างมีหลักการและรอบคอบแล้ว ผลของการสังเกทย่อมจะสามารถเชื่อมั่นได้ การสังเกตเป็นเทคนิควิธีหนึ่งของการเก็บรวบรวมข้อมูล และในบางครั้งอาจเป็นการช่วยเสริมข้อมูลที่ได้รับการสัมภาษณ์และยังช่วยตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่าตรงตามความเป็นจริงเพียงใด และยังทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเที่ยงตรงขึ้นอีกด้วย การสังเกตเป็นการช่วยครูแนะแนวและผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนได้เข้าใจผู้เรียนดีขึ้น เช่น ในขณะที่ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ ครูมักสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อได้รับทราบว่าคุณผู้เรียนมีความสนใจฟังหรือไม่สนใจครูผู้สอน และนำข้อมูลไปประกอบการศึกษาวินิจฉัยเพื่อการช่วยเหลือผู้เรียนต่อไป

3.2 การสัมภาษณ์ เป็นกลวิธีอีกชนิดหนึ่งที่ครูหรือผู้แนะแนวใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก การสัมภาษณ์มี 2 ชนิด คือ การสัมภาษณ์เพื่อหาข้อเท็จจริงและการสัมภาษณ์ เพื่อให้คำปรึกษา การสัมภาษณ์เพื่อหาข้อเท็จจริงเป็นการสัมภาษณ์ที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อหารายละเอียดเพิ่มเติมข้อมูลที่ได้มาโดยวิธีอื่น เพื่อประโยชน์ในการเข้าใจตัวเด็กอย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น ส่วนการสัมภาษณ์เพื่อให้คำปรึกษาเป็นการสัมภาษณ์ที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แก้ปัญหาของตนที่กำลังประสบอยู่ได้ เพื่อให้เขาได้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การสัมภาษณ์เป็นวิธีหนึ่งของการเก็บรวบรวมข้อมูลหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ถูกสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์จะเห็นพฤติกรรมของเด็กสามารถนำมาประกอบการพิจารณาในการทำความเข้าใจพฤติกรรมเด็กได้ดีขึ้น การสัมภาษณ์อาจสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง เพื่อนของเด็กครูผู้สอนเด็กคนนั้น เป็นต้น

3.3 การเยี่ยมบ้าน เป็นกลวิธีชนิดหนึ่งที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล เป็นวิธีการที่ช่วยให้ครูแนะแนวได้ทราบสภาพความเป็นอยู่ทางบ้านของนักเรียน เป็นการเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะการรู้จักนักเรียนเฉพาะที่โรงเรียนไม่ช่วยให้ครูและผู้แนะแนวเข้าใจนักเรียนอย่างถูกต้องเสมอไปเพราะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนที่แสดงออกที่โรงเรียนนั้น แท้ที่จริงอาจจะมีสาเหตุมาจากสภาพความเป็นไปทางบ้านก็ได้ จึงมีความจำเป็นที่ครูและผู้แนะแนวต้องออกไปทำการเยี่ยมบ้านนักเรียนด้วย เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดความผิดพลาดในการศึกษาเด็ก ข้อมูลที่ควรจะได้จากการเยี่ยมบ้าน คือ สภาพทั่วไปของบ้าน สิ่งแวดล้อมของบ้านบุคคลที่อยู่ในบ้าน เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อครูและโรงเรียน เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของนักเรียนเป็นอย่างมาก ครูจึงควรทราบข้อมูลด้านนี้

3.4 การตรวจสุขภาพและระเบียบสุขภาพ จัดว่าเป็นวิธีและเครื่องมืออีกชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นรายบุคคล ช่วยให้ครูและผู้แนะแนวมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ

สุขภาพนักเรียน ทำให้วินิจฉัยสาเหตุของปัญหาของนักเรียนได้ง่ายขึ้น เนื่องจากปัญหาต่างๆ ของนักเรียนนั้น บางครั้งอาจมีสาเหตุมาจากการมีสุขภาพไม่ดีก็ได้ ดังนั้นการตรวจสอบสุขภาพและระเบียบสุขภาพจึงเป็นกลวิธีและเครื่องมือที่จะขาดเสียมิได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล

4. ด้านอื่นๆ ที่ครูอาจารย์พบเพิ่มเติมซึ่งมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สรุปได้ว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นการกำหนดความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันโดยพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัวและด้านอื่นๆ ใช้วิธีการและเครื่องมือต่างๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล

2. การคัดกรองนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 21) ได้กำหนดไว้ว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนทั่วไปไม่มีปัญหารุนแรงใดๆ ที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันของตนเองหรือส่วนรวมในด้านลบ แต่อาจมีความยุ่งยากเกิดขึ้นได้เมื่อต้องเผชิญปัญหาหรือภาวะวิกฤตในชีวิตประจำวัน

2. กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น เก็บตัวแสดงออกเกินขอบเขตปรับตัวทางเพศไม่เหมาะสม ทดลองดื่ม เสพ สูบ ผลการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ

3. กลุ่มมีปัญหา หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมเป็นปัญหาชัดเจน มีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของตนเองหรือต่อสังคมส่วนรวมในด้านลบ

การจัดกลุ่มนักเรียนนี้มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาก็ให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้นและมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มแล้วความชัดเจนในเป้าหมาย เพื่อการแก้ไขปัญหาก็จะมีความชัดเจนน้อยลงมีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ผลการคัดกรอง นักเรียน ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติโดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวดีว่าขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไรหรือประสบกับปัญหาใดก็ตามและเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้นครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองเป็นความลับ นอกจากนี้หากครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน ก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจผิดว่าบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติแตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่นๆ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษา และยึดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประชุมครู-อาจารย์ เพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครู-อาจารย์ในโรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่า ความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ซึ่งมีประเด็นในการพิจารณาการจัดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ดังต่อไปนี้

1. ด้านความสามารถ

1.1 ด้านการเรียนรู้

1.1.1 ผลการเรียนรู้ที่ได้และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน

- 1.1.2 ความเอาใจใส่ ความพร้อมในการเรียน
- 1.1.3 ความสามารถในการเรียน
- 1.1.4 ความสม่ำเสมอในการมาเรียน
- 1.2 ด้านความสามารถอื่นๆ ประเด็นการพิจารณา คือ
 - 1.2.1 การแสดงออกถึงความสามารถพิเศษที่มี
 - 1.2.2 ความถนัด ความสนใจและผลงานในอดีตที่ผ่านมา
 - 1.2.3 บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน
 - 1.2.4 การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน

2. ด้านสุขภาพ

- 2.1 ด้านร่างกาย ประเด็นการพิจารณา คือ
 - 2.1.1 ความผิดปกติ ความพิการหรือความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน
 - 2.1.2 โรคประจำตัว
 - 2.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง
 - 2.1.4 ความสะอาดของร่างกาย
- 2.2 ด้านจิตใจ - พฤติกรรม ประเด็นการพิจารณา คือ
 - 2.2.1 สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวลหรือซึมเศร้า
 - 2.2.2 ความประพฤติ
 - 2.2.3 พฤติกรรมต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อ การเรียน ความสามารถพิเศษและการปรับตัวของนักเรียน

เป็นต้น

เช่น พฤติกรรมที่อยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น

2.2.4 ความสัมพันธ์กับเพื่อน ครู ผู้ปกครอง การใช้สารเสพติด การลักขโมย การทำร้ายตนเอง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

3. ด้านครอบครัว

- 3.1 ด้านเศรษฐกิจ ประเด็นการพิจารณา คือ
 - 3.1.1 ผู้หารายได้ให้ครอบครัว
 - 3.1.2 ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ภาระหนี้สิน
 - 3.1.3 ความพอเพียงของรายรับกับรายจ่าย
 - 3.1.4 จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน
- 3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน ประเด็นการพิจารณา คือ
 - 3.2.1 ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสมของผู้ปกครอง
 - 3.2.2 ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม
 - 3.2.3 ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวที่มักทะเลาะเบาะแว้ง ใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจ

ผู้ปกครอง

แก้ไขปัญหา ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ซึม เหม่อลอย แสดงออกถึงการไม่อยากกลับบ้าน

3.2.4 การใช้สารเสพติด การดื่มสุราหรือเล่นการพนัน รวมถึงความเจ็บป่วยเรื้อรัง/รุนแรงของสมาชิกในครอบครัว

แหล่งข้อมูลที่ครูใช้ในการคัดกรองนักเรียน

1. ระเบียบวาระ
2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)
3. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

4. วิธีการอื่นๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรม การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน ครู อาจารย์ที่เกี่ยวข้อง จากแบบสอบถาม การสังเกต การสอบถามจากครู พยาบาล จากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพของนักเรียน แฟ้มสะสมงานและการสอบถามจากนักเรียนโดยตรง

สรุปได้ว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการจัดกลุ่มเพื่อหาวิธีการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยการคัดกรองจะต้องทำด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่งเพื่อให้เกิดความชัดเจน และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษา และยึดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วยซึ่งการคัดกรองนักเรียนมีประเด็นในการพิจารณาในด้านความสามารถ ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว

3. การส่งเสริมนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 29-30) ได้กำหนดไว้ว่า การส่งเสริมนักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นักเรียนในกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป ประกอบด้วย

1. กิจกรรมโฮมรูม (Home Room) โฮมรูม หมายถึง ห้องที่กำหนดให้ครูคนใดคนหนึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่อนักเรียนชั้นใดชั้นหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อลงเวลามาเรียนของนักเรียนทั้งในเวลาเช้าและบ่ายและประกาศแจ้งข่าวสารต่างๆ ที่นักเรียนควรทราบทั้งอบรม ตักเตือน สั่งสอนให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและเรื่องอื่นๆ ที่จำเป็น เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมโฮมรูมมีความแตกต่างกันไป บางโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมนี้ในช่วงเช้าก่อนเข้าเรียนโดยเวลาวันละประมาณ 15 - 20 นาที บางโรงเรียนอาจจัดสัปดาห์ละครั้งๆ ประมาณ 40 - 50 นาที โดยอาจจัดในช่วงเช้าหรือเย็นแล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน ส่วนครูผู้ดำเนินการกิจกรรมโฮมรูมนั้น โดยทั่วไปมอบหมายให้ครูประจำชั้นเป็นผู้ดำเนินการ เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กตลอดทั้งวันสามารถเห็นและเข้าใจในปัญหาและพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนในห้องเรียนได้อย่างดี

กิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตให้แก่นักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันและอนาคตได้อย่างเป็นสุข มีคุณค่าและประสบผลสำเร็จตามศักยภาพ รวมทั้งมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทยในยุคปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งทำให้ครูที่ศึกษามีโอกาสคุ้นเคยและรู้จักนักเรียนในความดูแลมากขึ้น จะเื้ออำนวยการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน และมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน การจัดกิจกรรมโฮมรูมนั้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

(Child Centered) และกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและฝึกทักษะต่างๆ มากกว่าการบรรยาย การออกคำสั่งหรือขู่ให้กลัว โดยจัดให้ครอบคลุมสาระใน 5 ด้าน ซึ่งประมวลจากผลการสำรวจความต้องการจำเป็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

1. ด้านการเรียนรู้และอาชีพ
2. ด้านการปรับตัว
3. ด้านเพศและการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายที่มีผลกระทบต่อจิตใจ
4. ด้านยาเสพติด
5. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

กิจกรรมโฮมรูม โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. กิจกรรมโฮมรูมสั้น ใช้เวลา 15 - 20 นาที
2. กิจกรรมโฮมรูมยาว ใช้เวลา 50 - 60 นาที

ทั้งนี้การใช้โฮมรูมสั้นหรือโฮมรูมยาวขึ้นอยู่กับปัญหาความต้องการ นโยบาย วัตถุประสงค์ และความพร้อมของโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 30) ได้กำหนดไว้ว่า บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมโฮมรูมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนแต่ละกลุ่ม โดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย เช่น การเล่าเรื่อง อ่านใจ เกม บทบาทสมมุติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลองสถานการณ์จริง
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัด
3. ให้กำลังใจและให้โอกาสนักเรียนประสบความสำเร็จเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตนเอง
4. สร้างบรรยากาศการอยู่ร่วมกันอย่างกัลยาณมิตร อบอุ่น เอื้ออาทร
5. ให้ความรัก ให้ความสนใจแก่นักเรียนเสมอ รวมทั้งให้โอกาสและการเสริมแรงในการปรับปรุงพฤติกรรม
6. สนับสนุนให้นักเรียนค้นพบความสามารถและเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 30) ได้กำหนดไว้ว่า กิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมโฮมรูม อาจเป็นห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นดั่งสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน และมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น การรู้จักตนเองนักเรียน การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัวและการวางแผนชีวิต เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกัน ช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถและป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย

แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูม มีดังนี้

1. กำหนดกิจกรรมโฮมรูม โดยยึดตามความต้องการของนักเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม ดังนี้

- 1.1 สำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

- 1.2 พิจารณาเลือกหัวข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้นๆ เป็นเรื่องที่ทันสมัย

1.3 การจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้งควรมีการดำเนินการเป็นหลักฐานทั้งก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ ซึ่งอาจเขียนในรูปแบบของบันทึกการจัดกิจกรรมหรืออื่นๆ รวมทั้งให้มีบันทึกสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน หลังจากการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ซึ่งการบันทึกอาจบันทึกในแผนการจัดกิจกรรมหรือในแบบฟอร์มบันทึกที่แยกออกมาต่างหากก็ได้

1.4 ประเมินผลการจัดกิจกรรมและจัดทำรายงาน

2. โรงเรียนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือคู่มือในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน ครูที่ปรึกษาก็ดำเนินการตามนั้น แต่ให้ความยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมและทันสมัยได้ด้วย

3. วิธีการผสมผสาน โดยยึดตามความต้องการของนักเรียนและนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

4. วิธีการอื่นๆ ตามความเหมาะสม

รูปแบบของการแนะนำในการจัดกิจกรรมโฮมรูมสรุปเป็นขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 แต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการการจัดกิจกรรมโฮมรูม ซึ่งครูแนะนำควรทำหน้าที่นี้

ขั้นที่ 2 สำรวจความต้องการของนักเรียน เพื่อให้ได้กิจกรรมที่นักเรียนสนใจและสอดคล้องกับความต้องการและประโยชน์ต่อผู้เรียน

ขั้นที่ 3 พิจารณาลักษณะของผู้เรียนเพื่อจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับลักษณะของนักเรียน

ขั้นที่ 4 ศึกษาหลักสูตร

ขั้นที่ 5 กำหนดหัวข้อเรื่อง ผู้วางโครงการกิจกรรมโฮมรูมจะต้องกำหนดหัวข้อเรื่องในการจัดโฮมรูมแต่ละครั้งให้ครอบคลุมการแนะนำการศึกษา อาชีพ และการปรับตัวด้านสังคม และส่งต่อในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อเปิดโอกาสให้เพิ่มเติมในหัวข้อที่เป็นประโยชน์และเป็นการให้ครูทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม

ขั้นที่ 6 จัดกิจกรรมโฮมรูมในลักษณะสำเร็จรูปแต่ละหน่วยประกอบด้วย จุดประสงค์ เนื้อหา วิธีจัดกิจกรรม อุปกรณ์และการประเมินผล เพื่อการสะดวกในการนำไปใช้ ซึ่งจะเป็นการช่วยครูไม่ใช้การเพิ่มภาระแก่ครู

2. การจัดประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน (Classroom Meeting) การประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียนเป็นการพบปะกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาดูแลอยู่เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ร่วมมือกันดูแลนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครอง การประชุมผู้ปกครองดังกล่าวจะทำให้ นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพ ความสามารถมากยิ่งขึ้นหรือร่วมมือกับทางโรงเรียน การป้องกันหรือแก้ไขปัญหานักเรียน ครูที่ปรึกษาควรจัดประชุมอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งการประชุมนี้มีใช้การรายงานสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบเพียงอย่างเดียวแต่เป็นการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้มากขึ้น ดังนั้นสิ่งสำคัญที่ควรตระหนักในการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ดังนี้

2.1 การเตรียมการ ครูที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะ ข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน

2.2 การสื่อสาร ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียนหรือผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุม ใช้คำพูดที่แสดง

ถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใยใส่ใจของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคนและอาศัยกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ และต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน

2.3 การจัดกิจกรรมในการประชุมการที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชุมจำเป็นต้องใช้กิจกรรมต่างๆ โดยเริ่มด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อนจึงจะมีกิจกรรมอื่นๆ ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นสาระที่มีประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.4 การสรุปผลและบันทึกหลักฐานการประชุมในการประชุมแต่ละครั้ง ครูที่ปรึกษาควรมีการสรุปผลและจัดทำเอกสารเป็นหลักฐาน เพื่อประโยชน์ดังนี้

2.4.1 เป็นหลักฐานในการจัดประชุมแต่ละครั้ง

2.4.2 เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

2.4.3 เป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

สรุปได้ว่า การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา มีคุณภาพและความภาคภูมิใจมากขึ้น โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นตัวช่วยในการส่งเสริม ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ และการจัดประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน เป็นการพบปะกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาดูแลอยู่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ร่วมมือกันดูแลนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครอง

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 32-34) ได้กำหนดไว้ว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมาก ในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป นอกจากนี้ทุกครั้งที่ของการช่วยเหลือนักเรียนควรมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานด้วย การป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการ ดังนี้

การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การให้คำปรึกษาเบื้องต้นเป็นการช่วยเหลือทั้งด้านความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ถูกต้อง โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์ ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้คำปรึกษาเบื้องต้นมีประสิทธิภาพ คือ ครูที่ปรึกษาควรมีความรู้ และทักษะพื้นฐานด้านจิตวิทยาวัยรุ่น ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความพร้อมในการให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียน ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการศึกษาโดยกระบวนการในการให้คำปรึกษาที่จะต้องสร้างสัมพันธภาพ พิจารณาทำความเข้าใจปัญหา กำหนดวิธีการและดำเนินการแก้ไขปัญหายุติ การปรึกษา การเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดีมีคุณภาพนั้นครูที่ปรึกษาควรจะมีปฏิบัติ ดังนี้

1. รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรึกษาหรือวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งอาจรับการอบรมจากหน่วยงานภายนอกหรือโรงเรียนจัดอบรมให้

2. หมั่นฝึกฝนทักษะการปรึกษาและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

3. ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษา การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 32) ได้กำหนดไว้ว่า การจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน นอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นแล้ว การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคนและผู้ปกครอง ซึ่งครูที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้ 5 แนวทาง ดังนี้

1. กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมนอกเวลาเรียน ไม่ใช่ในคาบเรียนโดยส่วนใหญ่จึงเป็นเวลาเข้าก่อนเข้าแถวหรือเวลาเย็นหลังโรงเรียนเลิกแล้ว การจัดกิจกรรมอาจทำเป็นชมรม เป็นโครงการหรือเป็นงานของโรงเรียน โดยมีครูที่ปรึกษาร่วมกันพิจารณาเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับตัวนักเรียนและความต้องการของนักเรียน โรงเรียนควรมีกิจกรรมให้นักเรียนได้เลือกอย่างหลากหลายซึ่งนักเรียนอาจเข้าร่วมกิจกรรมในฐานะสมาชิกหรือผู้ร่วมจัดกิจกรรมหรือเป็นผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมหรือเป็นผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมเองโดยมีครูที่ปรึกษาที่โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้เพียงพอเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนที่จะใช้ศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเองก็จะเอื้ออำนวยให้การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรกว้างขวางขึ้นและหากมีเทคโนโลยีทันสมัยก็จะจูงใจให้นักเรียนร่วมกิจกรรมมากขึ้นด้วย

2. กิจกรรมในห้องเรียน เป็นการจัดกิจกรรมในห้องเรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมกลุ่มที่ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม มีบทบาทในกลุ่มและได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมร่วมกับเพื่อนมากกว่าเนื้อหาวิชาการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Centered) หรือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) จึงเป็นส่วนสำคัญของการจัดกิจกรรมในห้องเรียน แต่ทั้งนี้การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาก็กับนักเรียนก็สามารถดำเนินการในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี โดยขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาของนักเรียน

3. กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) ครูที่ปรึกษาต้องพิจารณาจับคู่นักเรียนให้เหมาะสมกันทั้งด้านความสามารถบุคลิกภาพเพื่อให้สามารถช่วยเหลือกันได้จริงและไม่มีปัญหาในการจับคู่หรือถูกข่มขู่ ถูกแกล้งจากเพื่อนที่ตนดูแลนักเรียนทั้งคู่ ต้องสมัครใจที่จะจับคู่กันและยินดีให้หรือรับการดูแลช่วยเหลือจากเพื่อนอีกคนหนึ่ง ครูปรึกษาต้องดูแลพฤติกรรมของทั้งคู่อยู่เสมอว่า ช่วยเหลือกันได้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร รวมทั้งควรมีการสอบถามหรือให้คำแนะนำในการจับคู่เพื่อการช่วยเหลือกันอย่างสม่ำเสมอ โดยมีแนวทางการดำเนินกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ดังนี้

3.1 นักเรียนที่เรียนเก่งให้จับคู่กับนักเรียนที่เรียนอ่อนเพื่อการติวหรือสอนเสริมให้แก่เพื่อนที่เรียนอ่อนกว่า

3.2 นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านใดด้านหนึ่ง จับคู่กับนักเรียนที่ยังไม่ได้แสดงความสามารถออกมาให้เห็นเพื่อนำพาไปสู่การทำกิจกรรมแสดงความสามารถออกมา เช่น การเล่นกีฬา ร้องเพลง ศิลปะการพูด เป็นต้น

3.3 นักเรียนที่ชอบเก็บตัว ซ้ำอาย ไม่มีเพื่อน ให้จับคู่กับนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์ภาพดีมีจุดแข็งด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคม

4. กิจกรรมซ่อมเสริม เป็นการแก้ไขปัญหาด้านการเรียนของนักเรียนซึ่งครูในระดับชั้นเดียวกันจำเป็นต้องร่วมมือ ร่วมใจกันวางแผนสอนซ่อมเสริมให้แก่เด็กนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือ เรียนรู้ช้าไม่ทันเพื่อนครูที่ปรึกษาควรมีการประสานงานขอความร่วมมือจากครูประจำวิชาก่อนส่งนักเรียนไปติดต่อเพื่อขอเรียนซ่อมเสริม

5. กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง เป็นการช่วยเหลือนักเรียนโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง ซึ่งครูที่ปรึกษามีทักษะการสื่อสารและควรบอกถึงความรู้สึกห่วงใยของครูที่มีต่อนักเรียน จากพฤติกรรมที่สังเกตเห็นแทนการแจ้งว่านักเรียนมีปัญหาในเรื่องใด เพื่อมิให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกต่อต้านไม่พอใจ ทั้งกับครูที่ปรึกษา หรือแม้แต่ตัวนักเรียนเองและการเชิญผู้ปกครองมาพบที่โรงเรียนเป็นการส่วนตัว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 26) ได้กำหนดไว้ว่า ข้อควรตระหนักในการป้องกัน และช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนมี ดังนี้

1. การรักษาความลับ

1.1 เรื่องราวข้อมูลของนักเรียนที่ต้องช่วยเหลือแก้ไข ไม่ควรนำไปเปิดเผย ยกเว้นเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยไม่ระบุชื่อ สกุลจริงของนักเรียนและการเปิดเผยควรเป็นไปในลักษณะที่ไม่เกียรตินักเรียน

1.2 บันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียนควรเก็บไว้ในที่เหมาะสมสะดวกในการเรียกใช้

1.3 การรายงานการช่วยเหลือนักเรียน ควรรายงานในส่วนที่เปิดเผยได้โดยให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

2. การแก้ปัญหา

2.1 การช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนแต่ละคน ต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้นๆ เพราะปัญหาไม่ได้เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียว แต่อาจจะเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องเนื่องกันสัมพันธ์กัน

2.2 ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกัน และวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่งก็อาจไม่เหมาะกับนักเรียนอีกคนหนึ่ง เนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะการให้คำแนะนำปรึกษาจึงไม่มีสูตรการช่วยเหลือสำเร็จตายตัว เพียงแต่มีแนวทางกระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนสามารถเรียนรู้ ฝึกฝนเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับปัญหาของนักเรียนแต่ละคน

สรุปได้ว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาคือการดูแลให้ความใส่ใจอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาสังคม ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อผ่อนคลายปัญหานักเรียนให้ลดน้อยลง การจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหของนักเรียน นอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นแล้ว การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ

5. การส่งต่อ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 38-39) ได้กำหนดไว้ว่า ในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียน โดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น อาจมีบางกรณีที่มีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข กลุ่มนักเรียนที่ควรได้รับการพิจารณาส่งต่อ คือ นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้นหรือแย่ลง นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษาและนักเรียนที่มีปัญหาเฉพาะด้านแนวดำเนินการส่งต่อนักเรียน ดังนี้

1. ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อเพื่อให้ทราบล่วงหน้า
2. สรุปรายชื่อข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อหรือประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง
3. ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อโดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ รมณ์ตระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวลหรือโกรธเป็นต้น แต่ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือตามกรณีที่ครูปรึกษาพิจารณาว่าเหมาะสม
4. ครูที่ปรึกษานัดวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับช่วยเหลือนักเรียนและส่งต่อให้เรียบร้อย
5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า การส่งต่อเป็นการช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือจึงดำเนินการส่งต่อต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป โดยแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การส่งต่อภายในและการส่งต่อภายนอก เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น

นโยบายและการวางแผนการรักษาความปลอดภัย การดูแลช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียน

นักเรียน คือ หัวใจของการจัดการศึกษา ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันหาแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นไปตามหลักสูตร มีทักษะชีวิตที่จะดูแลตนเองให้ปลอดภัยท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคม อุบัติเหตุ และอุบัติเหตุ ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักเรียน ซึ่งหน่วยงานที่ต้องมีภารกิจและความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ต้องดำเนินการอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ

1 เป้าประสงค์

- (1) เพื่อให้มีรูปแบบแนวทางการรักษาความปลอดภัยของโรงเรียนในสังกัดด้านอุบัติเหตุ ด้านอุบัติเหตุ และด้านปัญหาทางสังคม โดยอาศัยแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ภายใต้หลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และยึดประโยชน์สูงสุดของนักเรียนเป็นสำคัญ
- (2) เพื่อสร้างความเข้มแข็งระบบการรักษาความปลอดภัยของโรงเรียนในสังกัด ให้มีความพร้อมสามารถป้องกัน และแก้ไขสถานการณ์ปัญหาของนักเรียน ทั้งด้านอุบัติเหตุ อุบัติภัย และปัญหาทางสังคมที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
- (3) เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการปกป้อง การดูแลช่วยเหลือ และคุ้มครองความปลอดภัย ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ โดยนักเรียนจะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข

- (4) เพื่อสร้างความตระหนักในการรักษาความปลอดภัยของโรงเรียนในสังกัด โดยการให้ความรู้ความเข้าใจ แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน

2 เป้าหมาย

- (1) นักเรียนทุกคนในโรงเรียน ได้รับการคุ้มครองดูแลความปลอดภัย
- (2) ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีแนวทางในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยนักเรียน
- (3) เครือข่ายหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยให้แก่เด็กนักเรียน

3 ยุทธศาสตร์

(1) โรงเรียนในสังกัดจัดระบบการรักษาความปลอดภัยของนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ ครู ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) กำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยของนักเรียน

(3) มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงาน

2. การวางแผนรักษาความปลอดภัยของโรงเรียนในสังกัด

แนวทางการวางแผนการรักษาความปลอดภัยให้แก่ นักเรียน เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และเครือข่าย โดยร่วมกันวางแผนป้องกัน แก้ไข ควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงาน จึงจำเป็นต้องมีมาตรการและกิจกรรมเพื่อให้รับประโยชน์สูงสุดตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 พร้อมทั้งนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (<https://www.spmnonthaburi.go.th/>)

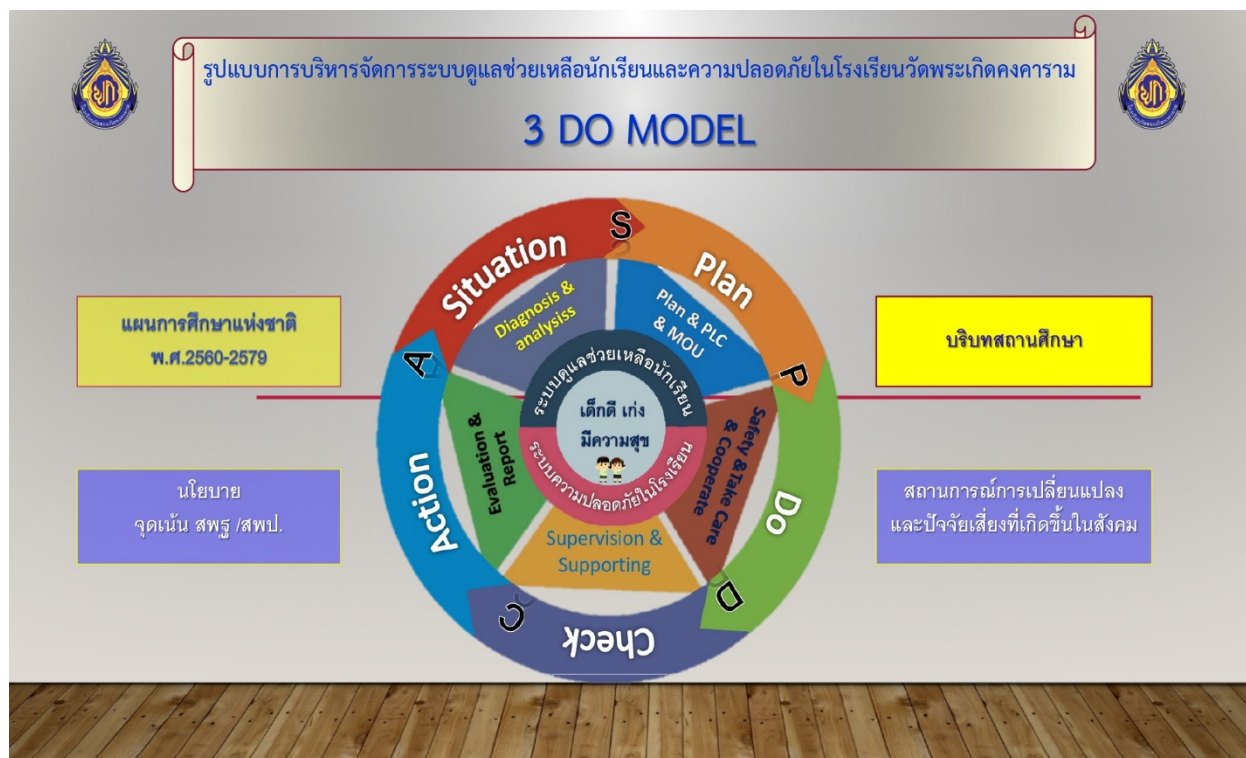
8. วิธีดำเนินการ/กระบวนการ

1) สภาพปัญหาก่อนการพัฒนา

โรงเรียนวัดพระเกิดคงคารามเป็นโรงเรียนขนาดกลาง และเป็นโรงเรียนที่ชุมชนและผู้ปกครองมีความคาดหวังสูงในคุณภาพของโรงเรียน ซึ่งปีการศึกษา 2564 มีการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกด้าน ภายใต้บริบทที่มีจำนวนครูจำกัด อาคารสถานที่ สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น ทุกปีการศึกษา และโดยเฉพาะกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่ยังใช้วิธีการสอนที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้จัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง จากผลการรายงานการปฏิบัติงานประจำปี(SARประจำปีการศึกษา 2564 ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาระดับ การศึกษาปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 2 ระดับ มีผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานอยู่ในระดับ คุณภาพยอดเยี่ยมทั้ง 3 มาตรฐาน และมีผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าระดับ ระดับประเทศ (52.80 รวมถึงผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 72.42 สูงกว่าระดับประเทศ (71.38 และผลการทดสอบ ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 ได้ คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับ สังกัด สพฐ. และสูงกว่า ระดับประเทศ โรงเรียนได้รับการประกันคุณภาพภายนอก(พ.ศ. 2564-2568)สำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน ถึงแม้ว่าผลการดำเนินงานในทุกด้านจะอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่ หากมองถึงระบบหรือกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอน ทางโรงเรียนยังคงต้องพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้มีคุณภาพในระดับที่สูงขึ้นต่อไป เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ความคาดหวังของผู้ปกครอง ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน ชุมชนและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในการรองรับกับการ เปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต ต่อไป

โรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพ และ เกิดประสิทธิผลโดยใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษ ที่ 21 ซึ่งเป็นกระบวนการนิเทศที่โรงเรียนพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและ ความต้องการ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) สร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ 4)การปฏิบัติการนิเทศ 5) สรุปและงานผล การนิเทศ ที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยเน้นการบูรณาการ นโยบาย/งาน/โครงการต่าง ๆ

โดยการสังเคราะห์หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศของนักการศึกษา นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปเป็นขั้นตอน ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยในโรงเรียนวัดพระเกิดคงคาราม

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและวิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis & analysis)

1.1 จัดทำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานรอบด้านทั้งของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผนประเด็นการดำเนินงานประกอบด้วย ได้แก่

- 1 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2 การดำเนินงานระบบดูแลความปลอดภัยในโรงเรียน
- 3 การ ดำเนินงานการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยใน

โรงเรียน

1.2 ประชุมแลกเปลี่ยนระดมความคิดของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อวิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาตามบริบทของโรงเรียน ด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC)

1.3 จัดลำดับความสำคัญของปัญหาหรือความต้องการเร่งด่วนหรือที่เห็นว่าสำคัญที่สุด

1.4 นำผลการสำรวจข้อมูลสารสนเทศมาวิเคราะห์จากประเด็นการดำเนินงานในปีการศึกษาที่ผ่านมา กำหนดค่าเป้าหมายการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานตัวชี้วัดแต่ละประเด็น เพื่อจัดกิจกรรมโครงการพัฒนาต่อในปีการศึกษาปัจจุบัน,

1.5 สร้างการรับรู้ระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกันด้วยการใช้สื่อและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การประชุม สัมมนา การประชาสัมพันธ์ โดยการจัดทำเอกสาร หรือเผยแพร่ ใน Facebook เว็บไซต์ของโรงเรียน กลุ่มไลน์ประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน และกลุ่มไลน์ผู้ปกครอง

ขั้นตอนที่ ๒ การวางแผน (PLAN & PLC & MOU

การวางแผนการดำเนินงาน เป็นการนำปัญหาและความต้องการจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ ตามประเด็นการดำเนินงานมากำหนดรายละเอียด วิธีดำเนินการของกิจกรรม ดังนี้

2.1 ประชุมเพื่อกำหนดแนวทาง/วิธีการการพัฒนาที่หลากหลายตามปัญหาที่เกิดขึ้นตามความต้องการจำเป็น มีการใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) การทำข้อตกลง (Performance Agreement : PA การโฮมรูม (Home Room) และ การประชุมชั้นเรียน (Classroom Meeting เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครูที่ปรึกษาและการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2.2 เลือกแนวทาง/วิธีการในการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2.3 วางแผนการดำเนินงานตามประเด็นพัฒนาโดย

1 ประชุมเตรียมการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน

2 แต่งตั้งคณะทำงาน ทีมงานและประสานทำความเข้าใจกับเครือข่ายการมีส่วนร่วม

3 กำหนดประเด็นการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยใน

โรงเรียน

4 กำหนดระยะเวลา ปฏิทินในการดำเนินงาน โดยกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม

กับการแก้ปัญหาและการพัฒนา

5 กำหนดวิธีการ ดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาและความต้องการ เช่น กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมเยี่ยมบ้าน กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ เป็นต้น

2.4 จัดทำคู่มือดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และคู่มือดำเนินงานระบบความปลอดภัยในโรงเรียน ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนการดำเนินการ กิจกรรมสำคัญ ปฏิทินการปฏิบัติงาน ทรัพยากรที่ต้องการ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

2.5 การจัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum Of Understanding : MOU) ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง หน่วยงาน องค์กร และกลุ่มบุคคล ที่เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยในโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การนำแผนสู่การปฏิบัติ (Take care & Safety & Cooperate)

ดำเนินการตามรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัย คู่มือวิธีการจัดกิจกรรมที่กำหนด โดยเน้นการนำเข้าสู่การปฏิบัติในระดับห้องเรียน ครูที่ปรึกษาเป็นคนที่สำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีดังนี้

1 ประชุมเตรียมการ ชี้แจง แต่งตั้งมอบหมายครูผู้รับผิดชอบ ทำข้อตกลง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูที่ปรึกษา

2 จัดกิจกรรมโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน 100 % ตามมาตรฐานตัวชี้วัดและขั้นตอนกระบวนการ

ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้น

ขั้นที่ 1 S: (Situation Analysis สำรวจวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศการดำเนินงานในปีการศึกษาที่ผ่านมาเพื่อจัดกิจกรรมโครงการพัฒนาต่อในปีการศึกษาปัจจุบัน, จัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลครบทุกคนในโรงเรียนโดยครูประจำชั้นใช้แบบสำรวจและแบบสอบถามและบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน

ขั้นที่ 2 P: (Plan นำข้อมูลจากการสำรวจมาคัดกรองจัดกลุ่มนักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มพิเศษ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา จัดทำโครงการ/กิจกรรม/แนวทางแก้ไขปัญหาลงส่งเสริมพัฒนาครบทั้ง 4 กลุ่มจากการคัดกรอง

ขั้นที่ 3 D : (Do ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาและป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนตามโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน กิจกรรมและแนวทางแก้ไขปัญหาลงส่งเสริมพัฒนาแต่ละกลุ่มดังนี้

-**กลุ่มพิเศษ** แบ่งเป็นกลุ่มที่มีสติปัญญาเป็นเลิศ ใช้กิจกรรม ส่งเสริมความเลิศทางวิชาการ ส่งเข้ารับการประเมินที่เป็นมาตรฐานเช่น สสวท. ส่งเสริมเข้าประเมิน แข่งขัน ทักษะทางวิชาการนานาชาติ กิจกรรมการสอนเสริมพิเศษนอกเวลาเรียนปกติ เป็นต้น

กลุ่มที่มีปัญหาทางการเรียนรู้และปัญหาทางพฤติกรรม ใช้กิจกรรมครูสอนเด็ก LD กิจกรรมการสอนซ่อมเสริม กิจกรรมศึกษาเค้กรายกรณี (Case Study เป็นต้น

- **กลุ่มปกติ** ใช้กิจกรรมแนวทางการพัฒนา โดยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และกระบวนการกลุ่ม กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิต

- **กลุ่มเสี่ยง** ใช้กิจกรรมอบรมพัฒนาเฉพาะกลุ่ม กิจกรรมเยี่ยมบ้านพบปะครอบครัว กิจกรรมให้ความช่วยเหลือตามสภาพปัญหา

- **กลุ่มมีปัญหา** ใช้กิจกรรมศึกษาเค้กรายกรณี (Case Study กรณีเป็นสภาพปัญหาทางร่างกายและจิตใจใช้กิจกรรมการส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 4 C : Check ในการดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาและป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียนทั้ง 4 กลุ่ม ทั้ง 5 ขั้นตอนคือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง ใช้ระบบการติดตามตรวจสอบโดยการนิเทศภายใน การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันแก้ไขปัญหาลงส่งเสริมพัฒนา และการส่งต่อ ทำการประเมินตรวจสอบโดยการประเมินกิจกรรม โครงการ และติดตามผลการส่งต่อ

ขั้นที่ 5 A : Action การสรุป ประเมินผล และรายงานการดำเนินงานแต่ละประเด็นปัญหาที่ได้ดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยในโรงเรียน เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม หรือการให้การช่วยเหลือเป็นรายกรณี เพื่อนำผลการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จมาพัฒนา กำหนดเป็นมาตรฐานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและระบบความปลอดภัยในโรงเรียนต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 ติดตาม ตรวจสอบ (Monitoring

- 4.1 ติดตาม ตรวจสอบ การสะท้อนการดำเนินการ และสรุปผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ
- 4.2 นำสรุปผลการดำเนินงาน มาปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 4.3 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและระบบความ

ปลอดภัยในโรงเรียนให้หลากหลายด้าน เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานทางราชการ องค์กรภาคเอกชน กลุ่มบุคคล สถาบันการศึกษา เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลและเผยแพร่ (Evaluation & Propagation)

5.1 ประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินงาน เช่น การดำเนินงานของครูที่ปรึกษา เพื่อนำผลไปปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน

5.2 ประเมินผลการดำเนินงานเมื่อเสร็จสิ้นการดูแลช่วยเหลือตามระยะเวลาที่ต้องการในการนำผลไปใช้ในการพัฒนาหรือในแต่ละปีการศึกษา

5.3 วิเคราะห์สังเคราะห์ผลการดำเนินงานและนำผลการดำเนินงานที่เป็นปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะไปพัฒนาวิธีการดำเนินการและกำหนดเป็นมาตรฐานในครั้งต่อไป

5.4 คัดเลือกผลงาน นวัตกรรมของครูผู้สอนที่มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อมอบเกียรติบัตรในลำดับต่อไป

5.5 สรุป / รายงานผลการดำเนินงาน และ นำผลการดำเนินงานไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเผยแพร่ในหลากหลายช่องทาง เช่น Facebook เว็บไซต์สถานศึกษา กลุ่มไลน์ผู้ปกครอง ประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนอื่นสามารถดูได้เป็นแบบอย่าง

9. เป้าหมาย

เชิงปริมาณ

1. โรงเรียนมีรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยในโรงเรียนให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นในสังคมจากความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ในระดับดีมาก

2. ครูที่ปรึกษาร้อยละ 80 มีนวัตกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามความต้องการของสังคม

3. ผู้เรียนร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีทักษะในการ ดำรงชีวิตและรอดพ้นจากสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย

เชิงคุณภาพ

1. โรงเรียนมีรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและระบบความปลอดภัยในโรงเรียนที่เข้มแข็งจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายร่วมพัฒนา

2. ครูที่ปรึกษามีนวัตกรรมในการพัฒนาวิชาการ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และปลอดภัย ตามความต้องการของสังคมที่ดี มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นในสังคม

3. ผู้เรียนมีคุณภาพ ผู้ปกครองไว้วางใจในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วยเหลือนักเรียนส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนที่โรงเรียนวัดพระเกิดคงคารามเพิ่มขึ้น